

BEGRIP CHRISTENDOM ISLAM

Nr. 20 april 1976

Ten geleide

In dit nummer buigen wij ons niet over kwesties die betrekking hebben op theologie of aanknopingspunten tussen Islam en Christendom en die aanleiding zouden kunnen zijn voor een gesprek tussen moslims en christenen.

We publiceren een tweetal artikelen waarin mensen aan het woord komen die vanuit hun christelijke levensopvatting de weg opgegaan zijn van een praktische vorm van communicatie = het beoefenen van gastvrijheid d.w.z de gast opvangen en hem rondleiden in een land en een samenleving die hij niet kent.

Dit werd ons mogelijk gemaakt door de subgroep 'Publiciteit' van de landelijke Werkgroep van de Raad van Kerken 'Samenleven Met Buitenlandse Werknemers'.

De subgroep "Publiciteit" heeft nl. het initiatief genomen om artikelen die spreken over vrijwilligersactiviteiten uit te wisselen tussen de verschillende kerkelijk of levensbeschouwelijk georiënteerde bladen. Daardoor wordt energie uitgespaard en de artikelen op grotere schaal benut.

Redactie

SAMENLEVEN MET BUITENLANDSE WERKNEMERS.

Zij vullen onze steden, de Marokkanen, de Turken, de Spanjaarden, etc. Je ziet ze op de stations, in de tram, op de hoek van de straat. De buitenlandse werknemers uit vele landen rond de Middellandse Zee.

Het industriegebied van West-Europa zuigt ze als het ware naar zich toe. Ze houden de welvaartsmachine draaiend, want wie moet anders het vuile werk doen? Wij hebben ze nodig.

Ze vallen soms op door hun uiterlijk, hun vreemde taal. We zien ze en tegelijkertijd zien we ze niet, behalve misschien in de oude wijken van de steden, Want daar verandert het straatbeeld erdoor. Soms zo intens, dat het spanningen oproept. En wie halen daar hun schouders over op of klagen over de diskriminatie? Zij die er geen last van hebben.

Hoeveel zijn er in Nederland? Meer dan 150.000 en in Europa boven de 10 miljoen. Ze worden wel eens de tiende partner van de Europese Gemeenschap genoemd. Maar zijn ze werkelijk partner?

EN WAT DOEN DE KERKEN DAARAAN, DE GEMEENTE EN DE PAROCHIE?

In de Bijbel staat: Als een onder u geboren Israeliet zal u de vreemdeling gelden, die bij u vertoeft; gij zult hem liefhebben als u zelf (Lev. 19. 34). Maar daar zijn we nog ver vandaan. Toch wordt er hier en daar iets gedaan.

Velen onder ons denken: de bedrijven waar ze werken, zorgen toch voor hen en ook de welzijnszorg. Er zijn toch regionale of lokale stichtingen voor buitenlandse werknemers. Akkoord, maar het gaat om veel meer, het gaat om de aanvaarding van hen door de samenleving, om een echt menselijke benadering. Aktiegroepen zijn de kerken daarin voorgegaan. Gelukkig kennen we hier en daar ook plaatselijke werkgroepen in de kerk. De laatste twee jaar is er via subsidie van de tweede aktie Kom over de Brug door de LANDELIJKE INTERKERKELIJKE WERKGROEP 'SAMENLEVEN MET BUITENLANDSE WERKNEMERS' in twee proefpolders: Rijnmond en Eindhoven, en met hulp van twee veldwerkers, geprobeerd een stapje verder te komen.

Er is gewerkt aan drie belangrijke zaken:

- 1 voorlichting
- 2 het uitwerken van modellen van gastvrijheid
- 3 gerichte training voor buitenlandse werknemers , aangepast aan de situatie in eigen land, waarheen zij eventueel terugkeren.

Dat werk heeft reeds enige vruchten opgeleverd. Er zijn BROCHURES afgestemd op de plaatselijke situatie.

In veel parochies en wijkgemeenten zijn bij gemeenteleden en parochianen thuis TAALGROEPJES ontstaan. Hier en daar zijn via diakonieën of andere instanties leden van de kerk GEZINNEN van buitenlandse werknemers gaan helpen wegwijs te worden in de buurt of met het begrijpelijk maken van ambtelijke post. Er zijn NTRODUKTIEKURSUSSEN gegeven over de leefwereld van de moslims. Er is STEUN verleend aan Moslim

buitenlandse werknemers om te komen tot een eigen gebedsruimte of moskee. Er zijn KONTAKTEN tot stand gebracht tussen Nederlandse huisvrouwen en vrouwen van buitenlandse werknemers via naailessen, e.d. Alles is vallen en opstaan, maar de mensen beleven er met elkaar plezier aan.

In de loop van 1976 worden deze ervaringen gebundeld in een boekje met tips. Een van de werkers, die de komende drie jaar in Noord-Holland gaat werken voor de kerken, komt beschikbaar als begeleider van een landelijk werkplaats voor geïnteresseerde vrijwilligers of vrijgestelden die zelf in eigen omgeving al iets proberen of aan de gang willen. Wie meer wil weten, eventueel wat er in zijn of haar omgeving reeds is, melde zich op het sekretariaat van de werkgroep, Carnegielaan 9, Den Haag, tel. 070-653915.

Nadere inlichtingen zijn tevens te verkrijgen bij Mw. L. Meijer, stafid van het vrijzinnig protestants centrum voor maatschappelijke toerusting, die vanuit het VPC deelneemt aan deze werkgroep "Samenleven met buitenlandse werknemers".

Sinds kort beschikt het VPC over een dia-serie "Gastarbeid in Nederland", gemaakt door het NCB (Nederlands Centrum Buitenlanders), met bijbehorende geluidsband (cassette). Personen en groepen kunnen deze diaserie huren à f 5.-- incl. verzendkosten. Bestellen op Nieuwe Gracht 27, Utrecht, tel. 030-331549/311463.

BUITENLANDERS BINNEN OF BUITEN?

Hieronder volgt een verslag van vrijwilligersactiviteiten van Nederlanders ten dienste van buitenlanders, zoals zich dat in Eindhoven afspeelt.

Achtereenvolgens wordt besproken:

I welkomsactiviteiten.

II taallessen.

Wij hopen dat de lezers geïnspireerd raken om in eigen omgeving iets dergelijks op te zetten of mee te gaan doen met bestaande vrijwilligersgroepen die zich voor buitenlandse medemensen inzetten.

I ONTSTAAN VAN DE WELKOMSGROEP

De heer Wijngaard uit Eindhoven vertelt: "Twee jaar geleden zijn we gestart als studiekommissie van de (gereformeerde) diakonie, om te zien of we iets moesten doen voor de buitenlandse werknemers die hier komen wonen. Na een half jaar praten leek ons dat het begeleiden van gezinnen misschien de beste opening bood.

Een maatschappelijk werkster zou ons naar Turkse gezinnen verwijzen, die zij niet meer regelmatig hoefde te bezoeken.

Dit liep echter niet zo goed: de gezinnen voelden het als een achteruitgang dat wij kwamen, omdat wij veel minder wisten dan de maatschappelijk werkster. Wij besloten om een folder te maken met nuttige adressen in elke wijk, in verschillende talen voor de nieuwe gezinnen van buitenlanders die zich in Eindhoven vestigden. De folder dient als een soort introductie:

de bedoeling is dat aan het overhandigen van de folder een gesprekje wordt vastgeknoopt om na te gaan of men ergens concreet mee kan helpen."

Opzet van de folder

De folder is als volgt samengesteld:

- een woord van welkom in een traditionele Turkse formulering
- adressen en spreekuren van huisartsen, tandartsen en vroedvrouwen in de betreffende wijk
- een stippelijijn waarop de bezoeker eigen naam, adres en telefoon invult
- adressen van apotheker en kruisverenigingen
- van postkantoren, markten en voetbalvaren
- adressen van scholen, kluphuizen en wijkcentra
- adressen en openingstijden van postkantoren, markten en voetbalverenigingen - adressen en spreekuren van de plaatselijke stichting begeleiding buienlandse werknemers, en van de woningbouwfederatie
- telefoonnummers voor noodgevallen, zoals centrale doktersdienst, politie, brandweer en gem. energiebedrijf.

Voorts wordt gemeld waar buitenlanders (op zondagavond, zie verder) Nederlandse les kunnen krijgen. Om het geheel af te ronden geven de bezoekers er een kaartje van de wijk bij, waarop bepaalde adressen aangekruist kunnen worden, in de eerste plaats het adres waar het betrokken gezin woont.

HUISBEZOEK BIJ BUITENLANDSE GEZINNEN.

De leden van de groep gaan met z'n tweeën naar een gezin toe, om steun aan elkaar te hebben en om taalproblemen beter op te kunnen lossen. Vaak gebeurt het dat Nederlanders door de Turkse huisvader worden uitgenodigd om binnen te komen. In het gesprek dat volgt komen eventueel problemen op tafel, waarbij de bezoekers proberen te verwijzen naar de "officiële hulpinstanties".

Een veel voorkomend probleem is het invullen van formulieren. Een buitenlander heeft soms grote aarzeling om iets te ondertekenen, zoals een huurkontrakt, omdat hij bijv. in Turkije slechte ervaringen heeft met oplichters; vooral analfabeten lopen dat risico. Gelukkig heeft de federatie van woningbouwverenigingen in Eindhoven nu een apart spreekuur voor buitenlanders waar tolken aanwezig zijn die zo'n kontrakt kunnen vertalen.

Andere vragen komen er over het bezoek aan de arts die niet begrijpt wat de Turkse patiënt hem probeert uit te leggen en die niet uitgelegd heeft wat de patiënt precies met het geneesmiddel moet doen. De vrijwilliger kan helpen om het recept goed te lezen, vooral de voorgeschreven dosis.

II ONTSTAAN VAN DE TAALLESSEN

Het geven van taallessen is ontstaan in de huiskamer van de heer Buter. De familie B. heeft een tijdje een Turks echtpaar in huis gehad, waarvan de vrouw van haar eerste kindje moest bevallen.

Na de geboorte kwamen andere Turken over de vloer, familie en vrienden van dit echtpaar, en het idee om Nederlandse les te gaan geven kwam spontaan voort uit de gesprekken en de pogingen om elkaar daarbij te begrijpen. Er werd een vaste avond uitgetrokken voor de les en er kwamen boeken met afbeeldingen aan te pas.

Toen de huiskamer vanwege de grote opkomst te klein werd, bood de Don Bosco-parochie een zaaltje aan in een gezellig wijkgebouw, voor gebruik op zondagavond.

OPZET VAN DE LESSEN

In principe heeft elke Turkse deelnemer een vaste lesgever; deze noteert hoever de leerling vordert, zodat wanneer hij verhinderd is, een plaatsvervanger verder kan gaan, als er geen vervanger is, neemt één lesgever twee leerlingen die ongeveer even ver zijn.

Alle deelnemers betalen f 35.-- voor het hele jaar, dat besteed wordt aan zaalhuur, lesboeken, stencils, portokosten en koffie of frisdrank op de lesavonden.

De sfeer van de lesavonden is, net als destijds in de huiskamer, informeel. Naast het inoefenen van woorden en zinnen wordt er regelmatig een rollenspel opgevoerd, om situaties uit het dagelijkse leven te spelen en te oefenen. Als onderwerp kan gebruikt worden: bezoek aan de dokter, aan het arbeidsburo of het kantoor van de woningbouwvereniging, e.d. Het komt ook regelmatig voor dat een buitenlander advies vraagt over een probleem waar hij mee zit. Eerst gingen de vrijwilligers zelf aan de gang om dat op te lossen, maar het bleek dat er steeds meer mensen naar de lessen kwamen met problemen, waardoor het doel van de werkgroep in de verdrukking kwam. Nu wordt er steeds verwezen naar de desbetreffende instanties, behalve in een enkel geval zoals dat van een "illegale" buitenlander die door z'n baas sterk onderbetaald werd.

VRIJWILLIGERSWERK VOOR BUITENLANDERS

In veel plaatsen zijn er vrijwilligersactiviteiten die gesteund worden door kerkelijke, diakonale en andere groepen.

De landelijke interkerkelijke werkgroep "Samenleven met de buitenlandse werknemers" beschikt over documentatie en adressen op dit gebied.

Het adres van de werkgroep is: Carnegielaan 9, Den Haag, tel.070-653915.

uit: *Mens en Welzijn*, órgaan van het vrijzinnig protestants centrum voor maatschappelijke toerusting, 1975, nr. 4

OP ZIEKENBEZOEK BIJ BUITENLANDSE WERKNEMERS.

PLANKJES LEGGEN

Interview met mevrouw Tichelman in Rotterdam.

Buitenlanders komen hier werken. Alles, wat er zoal in het leven van een mens kan plaats

vinden overkomt hen hier ook. Daaronder zijn leuke en vrolijke dingen, maar ...er zijn ook buitenlandse werknemers, die hier ongelukken krijgen, die hier ziek worden. Soms in ernstige mate, zodat ze in een ziekenhuis terecht komen. Vaak komen ze dan op een zaal te liggen te midden van Nederlanders, die hun taal niet spreken en waarvan zij de taal niet verstaan; zij zijn daardoor geïsoleerd.

Misschien krijgen zij bezoek van familie of landgenoten.

Dat is dan een uurtje, waarbij de eenzaamheid wordt doorbroken. Maar een dag in het ziekenhuis duurt lang en al die andere uren zijn ze alleen. Sommigen krijgen zelfs nooit iemand op bezoek. Volledig eenzaam leven zij met hun ongeluk of met hun kwaal.

ENTREE

Mevrouw Tichelman doet ons haar verhaal over het ziekenhuisbezoek aan buitenlandse werknemers.

“Het kost eerst wel wat voorbereiding om dit werk te kunnen doen. Je kunt natuurlijk niet zomaar een ziekenhuis binnenlopen, zoeken naar een buitenlandse werknemer om dan aan zijn bed te gaan zitten. Met de directie van het ziekenhuis moet je eerst contact opnemen, om uit te leggen, wat de bedoeling is.

Daar heeft men recht op. In allerlei gevallen geeft men dan vlot toestemming en regelt dan met ons direct hoe wij aan de weet zullen komen welke buitenlandse werknemers in het ziekenhuis liggen, en waar.

Soms ligt het niet zo gemakkelijk bijvoorbeeld als het ziekenhuis zijn gastvrouwen heeft, die ook aandacht geven aan de buitenlandse werknemers. Dan moet je uitleggen, dat het toch wel heel iets anders is wanneer je van buiten het ziekenhuis hun een bezoek brengt ". Even vergeet mevrouw Tichelman, dat ze bezig is te spreken over de entree in een ziekenhuis en richt zich dan direct tot mij: "ons werk is n.l. zo iets als een vriendelijke geste van de Rotterdamse samenleving: wij doen het werk helemaal belangeloos. Wij horen niet bij de sfeer van het ziekenhuis. Bij de buitenlanders, maar ook bij de zaalgenoten komt ons bezoek daarom heel anders over. Nu, als wij dit aan de directies uitleggen, vallen meestal de bezwaren gauw weg.”

TAALBARRIÈRE OOK VOOR ONS

Mevrouw Tichelman en de anderen van de groep spreken geen Turks, Marokkaans, Joegoslavisch, Portugees, Spaans etc... Tussen hen en de buitenlandse werknemers bestaat ook heel gewoon de taalbarrière.

“Wij brengen de buitenlandse werknemers tijdschriften in hun eigen taal. Dat zijn de tijdschriften, die voor de buitenlandse werknemers in het algemeen geproduceerd worden door de Rotterdamse en landelijke stichting voor buitenlandse werknemers. Wij hebben ze in acht talen bij ons. Deze tijdschriften bieden de buitenlandse werknemers nieuws uit eigen land, maar ook algemene voorlichting over taal- en leeskursussen, over family-planning, over sociale voorzieningen en over wat er in Nederland gaande is. Om van het laatste een voorbeeld te noemen: Je ziet dan tussen de onleesbare kolommen in de vreemde taal een

foto van Marcel van Dam en je weet, dat het dan gaat over huursubsidie voor ons en de in Nederland verblijvende mensen.

Onder de mensen, die je bezoekt, komen analfabeten voor, vooral onder de vrouwen..... Dan kun je met hen plaatjes gaan kijken. Dat is dan erg belangrijk. Toch, al kennen ze nog zo weinig Nederlands, je kunt altijd wel even met hen contact krijgen. En ik dacht, dat dat voor hen belangrijk is."

JE MAAKT IETS LOS

"Je ontdekt vaak, dat men er op een zaal gewoon aan geworden is, dat die buitenlandse werknemer, met wie men niet praten kan, er ligt. Er worden geen pogingen meer ondernomen om tot een gesprek te komen. Zaalgenoten en verpleegkundigen hullen zich in een zwijgen tegenover hen. Wanneer wij op bezoek komen, kijken de buren-op-bed nogal eens vreemd op om dan geïnteresseerd te vragen, waarom wij dat doen. Het gevolg hiervan is dan in sommige gevallen een gesprek over de buitenlandse werknemers, hun godsdienst, hun cultuur.

En ik vind het een belangrijk iets, als men zich bezig gaat houden met "andere werelden". Dat kan niet anders dan cultuurverrijkend zijn.

Wij moeten niet menen dat wij met onze cultuur alleen iets voor buitenlandse werknemers kunnen betekenen. Dat is een westers superioriteitsgevoel, waardoor de buitenlandse werknemer in wezen voor ons een taboe is. Hun cultuur is op allerlei punten van groot belang voor ons.

Ik moet niets hebben van het "eenrichtingsverkeer" van ons naar hen: "wederkerigheid" is voor mij hetgeen, waarom het gaat. Door de ontmoeting met elkaar zullen beide culturen verrijkt moeten worden.

Och, het is veel te overdreven om te zeggen, dat wij zo'n proces op gang zetten. Misschien leggen wij soms daartoe een plankje uit.....

Belangrijk is ook, dat wij door ons werk in allerlei gevallen het isolement van de buitenlandse werknemer op de zaal verbreken. Dan zegt zo'n buurman-op-bed: Ik kon hem best eens wat Nederlands leren. Dan vraagt een zuster: Hebt u geen woordenboekje voor mij? En als zoiets het geval is, dan kunnen wij erg blij zijn.

De buitenlandse werknemer wordt dan weer mens tussen de mensen; hij is niet een soort taboe meer. Om die ontmoeting gaat het ons helemaal en niet "om barmhartigheid vanuit onze hoogte".

NOODGEVALLEN

Wanneer wij verder met mevrouw Tichelman praten, gebruikt zij weer de typische uitdrukking van "plankjes-leggen". Vlij moeten niet doen alsof wij maatschappelijk werkers zijn, die problemen voor de buitenlandse arbeiders kunnen oplossen. Dat zijn wij niet en dat kunnen wij ook niet. Toch stoten wij op allerlei buitenlandse werknemers, die op een of andere wijze in nood verkeren. En dan vertelt zij daarvan verschillende voorbeelden, over

een protestantse Portugese vrouw, die door haar man verlaten was. Over een Joegoslavische vrouw, die de kamer was opgezegd, hoewel zij pas f.350.-- huur had betaald.

“Dan kunnen wij plankjes leggen naar maatschappelijke werksters voor buitenlanders of naar pastores voor hen. Wij hebben ook altijd een lijst van maatschappelijke werkers onder de buitenlandse werknemers bij ons. Soms zijn wij ook niet meer dan postbodes om even een berichtje door te geven van de buitenlandse werknemer-in-het-ziekenhuis naar een andere buitenlandse werknemers. Heel simpel werk - die uitdrukking heb ik zeker al een paar keer gebruikt, niet waar - maar voor hen toch wel van belang.”

HOE ONTVANGEN

Wij vragen mevrouw Tichelman of de buitenlandse werknemers niet raar opkijken als zij ineens aan hun bed verschijnt. "Dat is zeker waar. Soms zijn ze ook wel eens achterdochtig. Daarom hebben wij ook een briefje bij ons in hun taal, waarop staat, dat wij onafhankelijk van iedereen en alles hen een bezoek brengen en hen gratis een tijdschrift in hun taal willen aanbieden. Op een enkele uitzondering na is de ontvangst direkt goed. Persoonlijk heb ik veel voordeel van mijn grijze haren. Daarvoor hebben de mensen uit het oosten veel eerbied".

ZIEKENHUIS EN BUITENLANDSE WERKNEMERS

Mevrouw Tichelman is van het een in het ander terecht gekomen. Door haar ziekenhuisbezoekwerk is zij met anderen, die in de gezondheidszorg werkzaam zijn, bezig om een lijst met Turkse sleutelwoorden in fonetisch schrift op te stellen, zodat artsen en verpleegkundigen buitenlandse werknemers in vitale kwesties te "woord kunnen staan". Er moet veel meer voor de buitenlandse werknemers in het ziekenhuis gebeuren.

In het Rotterdamse Haven-ziekenhuis reikt men aan alle buitenlanders een boekje uit, dat oriëntatie biedt in verband met het verblijf in het ziekenhuis. Dat moest een algemeen systeem worden.

Een Turkse werknemer heeft er niets aan, wanneer een Nederlands boekje in zijn handen wordt gestopt. Onze groep heeft ervoor gezorgd, dat bij de opname in het ziekenhuis een stencil in de verschillende talen kan worden uitgereikt. Nu is in een stad als Rotterdam via de stuurgroep Buitenlandse Werknemers daar veel werk voor verzet.

MEDEWERKERS

Wij hebben momenteel een groepje van tien mensen die dit ziekenhuisbezoek doen. Dat is veel te weinig. Wij hebben zeker zo'n 30 mensen nodig. Het liefst mannen!

Wij hebben meer vrouwelijke bezoekers. Dat zal wel komen, doordat de dames altijd meer geneigd zijn tot de caritas (waarom het echter niet moet gaan).

Neen, jonge meisjes moet en dit werk niet doen. Bij de buitenlanders wordt dit verkeerd begrepen.....

Om de zoveel tijd komen wij bij elkaar om onze ervaringen door te nemen....

Wat wij nodig hebben? Mensen, die voor ons een stukje administratief werk doen..... En wij zouden er graag nog wat vrijwilligers bij willen hebben.

Wij hebben ze hard nodig.

Als u meer van dit werk wilt weten, schrijft u dan even een brief je naar Mevrouw Tichelman, p/a Gereformeerd Maatschappelijk Werk Rochussenstraat 269 b, Rotterdam.

Uit: *Het Diakonaat*, kontaktblad voor de gereformeerde diakonale arbeid. nr. 3 maart 1976.